

Adroddiad i'r	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad y cyfarfod	06 Mawrth 2024
Aelod Arweiniol / Swyddog	Y Cyng. Gwyneth Ellis / Bob Chowdhury – Prif Archwilydd Mewnol
Awdur yr adroddiad	Bob Chowdhury – Prif Archwilydd Mewnol
Teitl	Y wybodaeth ddiweddaraf gan Archwilio Mewnol

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Mae'r adroddiad hwn yn rhoi diweddariad i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar gynnydd diweddarafr Archwilio Mewnol o ran darpariaeth gwasanaeth, darparu sicrwydd, adolygiadau a gwblhawyd, perfformiad ac effeithiolrwydd mewn ysgogi gwelliant.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Darparu gwybodaeth am y gwaith a wnaed gan yr Adain Archwilio Mewnol ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor. Mae'n galluogi'r Pwyllgor i fonitro perfformiad a chynnydd yr Adain Archwilio Mewnol yn ogystal â darparu crynodeb o adroddiadau Archwilio Mewnol er mwyn i'r Pwyllgor gael sicrwydd ar wasanaethau eraill y Cyngor a meysydd corfforaethol. Mae hyn yn galluogi'r Pwyllgor i gyflawni ei gyfrifoldebau yn unol â'i Gylch Gorchwyl. Bydd cyflawni'r cynllun archwilio yn cynorthwyo'r Pwyllgor i gael sicrwydd bod y Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn adlewyrchu amodau'r Cyngor yn briodol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod y Pwyllgor yn ystyried cynnwys yr adroddiad ac yn asesu cynnydd a pherfformiad yr Adain Archwilio Mewnol.

- 3.2. Bod y Pwyllgor yn penderfynu a oes arno angen sicrwydd pellach ynglŷn ag unrhyw rai o'r meysydd a archwiliwyd i olrhain cynnydd y cynlluniau gweithredu gwelliant.

4. Manylion yr adroddiad

- 4.1. Mae Atodiad 1 yn darparu diweddariad ar y gwaith archwilio mewnol a wnaed ers yr adroddiad diweddar diwethaf i'r Pwyllgor ym mis Tachwedd 2023.
- 4.2. Ers yr adroddiad diwethaf i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, mae 12 archwiliad wedi'i gynnal ac mae 11 wedi cael sgôr sicrwydd uchel a chafodd 1 sgôr sicrwydd canolig. Mae'r tîm bellach â staff llawn ac er gwaethaf saith ymchwiliad arbennig, mae'r tîm wedi gwneud cynnydd da ers mis Tachwedd ar y cynllun archwilio mewnol gan gwblhau 12 adolygiad, ac mae hyn yn dangos pa mor dda mae'r staff newydd yn perfformio.
- 4.3. Yn ystod y deng mis diwethaf, mae'r tîm wedi bod yn ymwneud â saith ymchwiliad arbennig sydd wedi bod yn heriol iawn gan ddefnyddio llawer o adnoddau Archwilio Mewnol. Mae pedwar o'r ymchwiliadau bellach wedi cyrraedd y cam adrodd drafft ac fe ddylai'r tri arall gyrraedd y cam drafft erbyn canol mis Mawrth. Mae'r pum cwyn rhannu pryderon a dderbyniodd y Cyngor yn gysylltiedig â phum gwasanaeth gwahanol ac maent yn ymwneud â threfniadau llywodraethu gwael, camddefnyddio cronfeydd, problemau yn ymwneud â chyllid grant, mynediad di-awdurdod posibl at ddata ac arian mân.
- 4.4. Mae hyfforddiant yn cael ei ddarparu i gefnogi a datblygu swyddi Llwybr Gyrfa Tri Uwch Archwilydd. Ers mis Medi mae dau o'r Uwch Archwilydd (LIG) wedi dechrau astudio cymhwyster Sefydliad Archwilydd Mewnol ac mae'r ddau yn mwynhau'r cwrs ac yn gweithio'n galed.
- 4.5. Mae'r Adain Archwilio Mewnol yn monitro perfformiad i fynd i'r afael â chamau sy'n deillio o adolygiadau archwilio. Cyfrifoldeb y rheolwyr yw mynd i'r afael â'r camau hyn a chofnodi'r cynnydd ar y system rheoli perfformiad (Verto). Mae Archwilio Mewnol yn parhau i gynnal archwiliadau 'dilynol' ac yn adrodd ar gynnydd gan gyflwyno cynlluniau gweithredu sy'n deillio o archwiliadau sicrwydd isel er mwyn sicrhau bod gwelliannau angenrheidiol yn cael eu gwneud.

4.6. Yn dilyn yr ymarfer a gynhaliwyd yn ystod yr haf er mwyn canfod sawl cam gweithredu sydd yn parhau heb eu cwblhau ar System Verto yn ogystal ag ysgolion, mae'r tîm wedi ailadrodd yr ymarfer ac mae'r canlyniadau ynghlwm yn y tabl perfformiad yn Atodiad 1.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1. Nid oes angen gwneud penderfyniad ynglŷn â'r adroddiad hwn. Nid oes cyfraniad uniongyrchol at y Blaenoriaethau Corfforaethol, ond bydd rhai prosiectau yn y Cynllun Archwilio yn adolygu meysydd Blaenoriaeth Corfforaethol ac yn darparu sicrwydd ar eu darpariaeth.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Amherthnasol – nid oes penderfyniad na chostau yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

7.1. Amherthnasol – nid oes angen penderfyniad na chynnig ar gyfer newid mewn perthynas â'r adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Amherthnasol

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Ni cheir goblygiadau ariannol o ganlyniad i'r adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Os na chwblheir gwaith archwilio digonol yn ystod y flwyddyn, mae risg na fydd y Prif Archwilydd Mewnol yn gallu tynnu ar sicrwydd digonol i gyflwyno barn flynyddol gyflawn yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Caiff archwiliadau eu blaenoriaethu i roi sylw i lywodraethu, rheoli risg a

rheolaethau mewnol a bydd y cwmpas ar gyfer yr archwiliadau hyn yn canolbwyntio ar risgiau allweddol.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Amherthnasol – nid oes angen gwneud penderfyniad mewn perthynas â'r adroddiad hwn.